

РЕЦЕНЗІЇ

УДК 364.44 + 37.02

DOI 10.31499/2618-0715.2(15).2025.343687

ОСОБИСТІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ТЕОРІЇ (РЕЦЕНЗІЯ НА КНИЖКУ ТЕТЯНИ СЕМИГІНОЇ ТА ОЛЬГИ СТОЛЯРИК «НОВЕ ОБЛИЧЧЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ: СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ТА ПІДХОДИ»)

Семигіна Т., Столярик О. (2025). Нове обличчя соціальної роботи: сучасні теорії та підходи. Таллінн: Teadmus. 524 с.

Кравченко Оксана, докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ORCID: 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

Книжка Тетяни Семигіної та Ольги Столярик «Нове обличчя соціальної роботи: сучасні теорії та підходи» (2025) може слугувати сучасним путівником для студентів, викладачів та практиків соціальної роботи, які прагнуть глибше зрозуміти розвиток теоретичної бази професії. Авторки послідовно висвітлюють еволюцію соціальної роботи – від класичних витоків до інноваційних концепцій – через призму персоналії, методологічної гнучкості та рефлексивного підходу. Особливу увагу приділено персоніфікації теорій, сучасним концепціям (імпаурмент, резилієнтність, травмоінформована практика, феміністична та екосоціальна соціальна робота), а також методологічним акцентам, які забезпечують критичне мислення та адаптивність у практиці. Книга поєднує академічну глибину з чутливістю до людської історії, надаючи читачеві не лише теоретичні знання, а й емоційне та професійне натхнення.

Ключові слова: соціальна робота, теоретичні підходи, персоніфікація, резилієнтність, травмоінформованість, феміністична соціальна робота.

PERSONALITY AS A SOURCE OF THEORY (A REVIEW OF THE BOOK BY TETYANA SEMIGINA AND OLHA STOLIARYK "THE NEW FACE OF SOCIAL WORK: CONTEMPORARY THEORIES AND APPROACHES")

Kravchenko Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Social and Psychological Education, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-9732-6546

E-mail: okskravchenko@ukr.net

The book "The New Face of Social Work: Contemporary Theories and Approaches" (2025) by Tetyana Semigina and Olha Stoliaryk can serve as a contemporary guide for students, educators, and social work practitioners seeking a deeper understanding of the theoretical foundations of the profession. The authors consistently trace the evolution of social work—from classical origins to innovative concepts—through the lens of key personalities, methodological flexibility, and a reflexive approach. Special attention is paid to the personalization of theories, modern concepts (empowerment, resilience, trauma-informed practice, feminist and ecosocial social work), and methodological emphases that foster critical thinking and adaptability in practice. The book

combines academic depth with sensitivity to human experience, offering readers not only theoretical insights but also emotional and professional inspiration.

Keywords: *social work, theoretical approaches, personalization, resilience, trauma-informed practice, feminist social work.*

У 2019 році в Уманському державному педагогічному університеті започаткували серію видань, присвячених спочатку ролі жінок у соціальній роботі, а згодом – значенню персоналій у становленні професійного знання в цій галузі. Приємно відзначити, що ця ініціатива отримала концептуальне продовження в навчальному посібнику Тетяни Семигіної та Ольги Столярик «*Нове обличчя соціальної роботи: сучасні теорії та підходи*» [3], який побачив світ у 2025 році.

Особливість посібника – у послідовному персоніфікованому підході до викладу матеріалу: кожна теорія подається крізь призму біографій її творців. Так, у книзі висвітлюється внесок Флоренс Холліс у формування психосоціального підходу (про неї вже йшлося у нашому виданні «*Персоналії в історії професійної соціальної роботи: від XIX століття – до сьогодення*», 2023 [4]), роль Ен Гартман – однієї з фундаторок сімейноцентрованої практики та сімейної терапії (детально розглянута в монографії «*Жінки в історії соціальної роботи*», 2022 [6]), а також внесок Річарда Кебота у розвиток біопсихосоціальної моделі (розгорнуту інформацію вміщено у виданні 2024 року про персоналій в історії соціальної роботи [5]). Не оминуто увагою й постать Лени Домінеллі, яка стояла біля витоків феміністської соціальної роботи – інформація про її діяльність частково перегукується з виданням 2020 року [2]. Такий підхід до висвітлення теорій соціальної роботи дозволяє не лише краще зрозуміти логіку розвитку певних концепцій та практик, а й побачити живу взаємодію ідей і досвіду окремих людей.

Хочеться особливо відзначити актуальність розділу 4.1 «Концепція сталого розвитку та соціальна робота», де розкривається внесок соціальної роботи у досягнення Цілей сталого розвитку. Зокрема, привертає увагу представлення ідей Антуанетт Ломбард – південноафриканської науковиці, професорки соціальної роботи, яка з 2024 року очолює Міжнародну асоціацію шкіл соціальної роботи. Ломбард є однією з ключових фігур, що формують глобальний дискурс про взаємозв'язок між соціальною роботою, екологічною відповідальністю, інклюзією та соціальною справедливістю.

У книзі подано її бачення соціальної роботи як «шляху до стійкості» (pathway to sustainability) – трансформативної практики, що ґрунтується на міждисциплінарній рамці та враховує взаємозалежність соціальних і екологічних систем. Особливо актуальним є запропоноване нею поняття «людино-природного зв'язку» (human-nature nexus), яке пропонується використовувати як відправну точку для переосмислення професійних ролей соціальних працівників в умовах кліматичної кризи [3]. Ці ідеї можуть стати джерелом натхнення для українських студентів і викладачів, адже вони стимулюють переосмислення ролі соціальної роботи в контексті глобальних викликів, а також відкривають нові горизонти для навчальних та практичних інтервенцій.

Обраний Т. Семигіною та О. Столярик персоніфікований ракурс цілком відповідає сучасному баченню того, як варто викладати теорію та історію соціальної роботи – через особистий внесок, життєвий контекст і професійне становлення дослідників [1]. На відміну від класичних оглядів теорій [7], цей посібник пропонує інтерпретацію крізь призму сучасної професійної ідентичності.

Однак цінність посібника не вичерпується лише біографічним фокусом. Авторки майстерно поєднують академічну глибину з практичною чутливістю. Вони переконливо демонструють, що сучасні теорії – це не абстракції, а інструменти розуміння людського досвіду. Особливої уваги заслуговує подання підходів, які сприяють розвитку індивідуалізованих інтервенцій: нарративної практики, підходу, орієнтованого на сильні сторони, феміністської соціальної роботи. Їх виклад поєднує інформативність з емпатійною стилістикою – із прикладами, завданнями для рефлексії та запрошенням до діалогу.

Структура посібника відповідає потребам освітнього процесу: логічне тематичне розгортання, доступна мова, міждисциплінарний підхід. Але що найважливіше – текст зберігає людяність. Авторки тримають баланс між аналітичністю та емоційною включеністю, між знанням і цінностями.

Видання «Нове обличчя соціальної роботи» – це не просто сучасний навчальний посібник. Це етичне й професійне звернення до майбутніх і нинішніх фахівців: бачити людину в складності її досвіду, мислити критично і діяти з урахуванням контексту. У час, коли соціальна робота має знаходити нові відповіді на старі та нові виклики, ця книга є джерелом не лише знань, а й професійного натхнення.

Також варто додати, що посібник перебуває у вільному доступі (<https://teadmus.org/main-publications/sm-80>), що значно підвищує її цінність як для освітнього процесу, так і для самоосвіти фахівців. Такий відкритий формат поширення сприяє ширшому залученню до сучасного теоретичного дискурсу та підтримує академічну мобільність і обмін знаннями. Це особливо важливо в умовах постійних трансформацій української системи соціальної роботи, коли потреба в якісних, актуальних і доступних джерелах зростає.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єрошенко К., Семигіна Т. Викладання історії соціальної роботи: від традиційної хронології до професійної ідентичності. *Соціальна робота і соціальна освіта*. 2025. № 1. С. 215–229. DOI: [10.31499/2618-0715.1\(14\).2025.332166](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(14).2025.332166).
2. Семигіна Т. Лена Домінеллі. *Жінки в історії професійної соціальної роботи: від XIX століття – до сьогодення*. Умань: Візаві, 2020. С. 122–135.
3. Семигіна Т., Столярик О. *Нове обличчя соціальної роботи: Сучасні теорії та підходи*. Таллінн: Teadmus, 2025. 524 с. URL: <https://teadmus.org/main-publications/sm-80>
4. Семигіна Т., Столярик О. Флоренс Холліс (1907–1987), фундаторка психосоціального підходу у соціальній роботі. *Персоналії в історії професійної соціальної роботи: від XIX століття – до сьогодення*. Київ: Компринт, 2023. С. 6–27.
5. Семигіна Т., Столярик О., Каркач А. Внесок Річарда Кебота (1868–1939) у розвиток соціальної роботи в охороні здоров'я. *Роль персоналіїв в історії професійної соціальної роботи* / Ред. Кравченко О. Умань: Компринт, 2024. С. 9–29.
6. Столярик О., Семигіна Т. Ен Гартман. *Жінки в історії професійної соціальної роботи: від XIX століття – до сьогодення*: колект. моногр. / Т. Семигіна, Н. Коляда, О. Кравченко та ін. Київ: Компринт, 2022. С. 31–48.
7. *Теорії і методи соціальної роботи* / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. Київ: Академвидав, 2005. 328 с.

REFERENCES

1. Yeroshenko, K., & Semigina, T. (2025). Vykladannya istorii sotsial'noyi roboty: vid tradytsiynoyi khronolohiyi do profesiynoyi identychnosti [Teaching the history of social work: From traditional chronology to professional identity]. *Sotsial'na robota i sotsial'na osvita*, 1(14), 215–229. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(14\).2025.332166](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(14).2025.332166) [in Ukrainian]
2. Semigina, T. (2020). Lena Dominelli. *Zhinky v istorii profesiynoyi sotsial'noyi roboty: vid XIX stolittya – do sohodennya* [Lena Dominelli. Women in the history of professional social work: From the 19th century to the present] (pp. 122–135). Vizavi. [in Ukrainian]
3. Semigina, T., & Stolyaryk, O. (2025). *Nove oblychchya sotsial'noyi roboty: Suchasni teoriyi ta pidkhody* [New face of social work: Modern theories and approaches]. Teadmus. <https://teadmus.org/main-publications/sm-80> [in Ukrainian]
4. Semigina, T., & Stolyaryk, O. (2023). Florens Khollys (1907–1987), fundatorka psykhologosotsial'noho pidkhodu u sotsial'niy roboti [Florence Hollis (1907–1987), founder of the psychosocial approach in social work]. In *Personalitiy v istorii profesiynoyi sotsial'noyi roboty: vid XIX stolittya – do sohodennya* [Personalities in the history of professional social work: From the 19th century to the present] (pp. 6–27). Komprint. [in Ukrainian]
5. Semigina, T., Stolyaryk, O., & Karkach, A. (2024). Vnesok Richarda Kebota (1868–1939) u rozvytok sotsial'noyi roboty v okhoroni zdorov'ya [Richard Cabot's (1868–1939) contribution to the development of social work in healthcare]. In O. Kravchenko (Ed.), *Rol' personaliy v istorii profesiynoyi sotsial'noyi roboty* [The role of personalities in the history of professional social work] (pp. 9–29). Komprint. [in Ukrainian]
6. Stolyaryk, O., & Semigina, T. (2022). En Hartm an [Ann Hartman]. In T. Semigina, N. Kolyada, O. Kravchenko et al. (Eds.), *Zhinky v istorii profesiynoyi sotsial'noyi roboty: vid XIX stolittya – do sohodennya: kolekt. monohr.* [Women in the history of professional social work: From the 19th century to the present: collective monograph] (pp. 31–48). Komprint. [in Ukrainian]
7. Semigina, T. V., & Myhovych, I. I. (Eds.). (2005). *Teoriyi i metody sotsial'noyi roboty*. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].